הלכות נדרים

ילקוט יוסף

מתוך ילקוט יוסף, מאת הרב יצחק יוסף.
הטקסט נלקח מאתר «ילקוט יוסף חינם – האתר להפצת יהדות» (yalkut.info).
זכויות היוצרים על הטקסט שמורות לבעליהן. הקובץ נועד ללימוד בלבד ואינו למכירה.
geulaquiz.com

סימן רג-רלט – הלכות נדרים ושבועות

א **אמרו חז״ל** (נדרים כב.) כל הנודר אף על פי שמקיימו נקרא רשע, שנאמר וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא. איחר אדם לשלם את נדרו, בשמים פותחים את פנקסו ומדקדקים אחר **מעשיו.** (ירושלמי פ״ק דנדרים ה״א). **ואמרו עוד** (נדרים כב.) הנודר כאילו בנה במה בשעת איסור הבמות, והמקיימו ואינו משתדל להתיר נדרו, כאילו הקריב עליה קרבן, שחייב משום שחוטי חוץ. כי עליו להשתדל להתיר את נדרו. ומכל מקום נדרי צדקה מצוה לקיימם, ולא ישאל התרה עליהם אלא מדוחק. (שלחן ערוך סי׳ רג ס״ב). ואפילו נדרי צדקה לכתחלה לא ידור, אלא רק אם ישנם בידו יתן לעניים מיד, ואם פוסקים צדקה ברבים, כגון שעושים מגבית בבית הכנסת לטובת איזו ישיבה, וצריך שיפסוק עמהם, יאמר ״בלי נדר״. (שלחן ערוך שם סעיף ד. ויעיין בחיי״מ השב״א חלק ב. סוף ר״ת הר׳ יהודה, שנדר לעשיים מצוה וחשבה מצוה, ונראה שאם חזא את עצמו מתרשל לתת צדקה כראוי, שם שיחול נדר לצדקה, לזח עצמו, וכמו שאמר רחו ונשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, וכן כתב בשו״ת הרדב״ז ח״ג סי׳ תכא. ע״ש). ומכל מקום בעת צרה מותר לידור, שנאמר וידר יעקב נדר לאמר, כאן לאמר, לאחר לדורות, שיהיו נדרים בעת צרתם. ובשאילת רבי מישה נ״ב ס״ק ס״ק.

ב בדין הנודר בעת צרה להפריש מעשר וצדקה מן הריוח שירויח לפרנסתו, ונהג כן שנים רבות, והן עתה שנתרבו בני ביתו ונתמעטו רווחיו והכנסותיו, רוצה לעשות התרה, אפשר להקל לו על ידי התרה, דאתי דיבור ומבטל דיבור. וכן מי שנהג להפריש מעשר כספים מכל רווחיו, ולתת אותם לעניים ולישיבות קדושות, ולא נהג עד היום לנכות פרנסת בניו ובנותיו הגדולים, ועתה שעתו דחוקה, רשאי לנהוג לנכות ממעות מעשר של הריוח או מן המשכורת שיבואו לו מכאן ולהבא, לצורך פרנסת בניו ובנותיו הגדולים יותר על שש שנים, ולימודם, שמכיון שהחיוב מן הריוח הזה עדיין לא בא, הרי זה כמקדיש דבר שלא בא לעולם שאינו קדוש. ועל הצד היותר טוב אם ירצה יעשה התרה על המנהג שנהג ולא אמר בפירוש בלי נדר.[יביע אומר ח״י בהערות לרב פעלים ח״א חיו״ד סי׳ מה. דף שכז טור א׳. ודף שכח טור א. וע״ע ביביע אומר ח״ח (חיו״ד סימן כ) בענין נדר בעת צרה, והעלה להקל במקום צורך ע״י התרה].

ג הנודר בעת צרה יש אומרים שאין להתיר נדרו אלא לצורך מצוה, או לצורך גדול. ואם יש ספק בלשון הנדר אם חל בכלל, יכולים להתירו.

ד הנודר לצדקה בעת צרה, טוב שיאמר שלש פעמים אלהא דמאיר ענני. וראויה זכותו של התנא הקדוש רבי מאיר להגן עליו להושיעו מכל צרה וצוקה.

(ואף בסליחות יאמרו ״ענני אלהא דמאיר ענני״, ולא יאמרו אלהא דרבי מאיר). [ילקו״י תפלה כרך ב׳ סימן,,, עמוד,,,].

ה מי שנדר בעת צרה, אלא שהיה הנדר בלשון שבועה, כגון שהאשה נדרה בשעה שבנה היה חולה מאד, בזו הלשון: ״אני נודרת שאם בני יקום מחוליו ויבריא, אסלק מביתי את הטלויזיה שנמצאת בביתי״. ותלי״ת קם הבן מחוליו והבריא לגמרי, ובעלה של האשה שהוא רגזן ועצבני אינו מסכים לסלק הטלויזיה, באומרו שהרופאים יעצוהו להכניס את הטלויזיה, ולהקשיב לחדשות ושאר תכניות שאין בהם משום פריצות, כדי שינוח מעוצבו ומרוגזו, ואם תסולק הטלויזיא יחזור לסורו להתפרץ נגד אשתו, ונמצא שלום הבית בטל. מעיקר הדין אפשר להתיר את הנדר של האשה הנ״ל, על ידי שאלת חכם, כדי לשמור על שלום הבית. [יביע אומר ח״ח חיו״ד סי׳ כ. ושם האריך בדין נדר שנאמר בלשון שבועה, שיש מקום לסמוך על דעת הרבה ראשונים שכתבו להקל, וכ״פ מרן הש״ע, וכ״פ המהריט״ץ ח״א (סי׳ מה) שנדר הנאמר בלשון שבועה אין בו ממש כלל, ולא מהני מידי. ולכן אף כאן מעיקר הדין יש להתיר, ושוב דן בענין נדר בעת צרה, והביא מ״ש מהרלנ״ח (ס״ס ג) שכל שיש ספק בעיקר הנדר אם חל, יש להתירו לכתחלה גם כשנידר בעת צרה. וכ״כ עוד אחרונים. וה״ה כאן שיש להתיר הנדר ע״י שאלת חכם, כדי שלא יקילו ראשם בנדרים. ולכן יש להתיר הנדר של האשה, ומה גם שהיא חשובה כאנוסה במה שאינה יכולה לקיים נדרה, הילכך אע״פ שנדרה בעת צרה יכולים להתיר את נדרה, אשר נדרה].

ו **נדר נקרא באופן שאוסר החפץ עליו, כגון הנודר על החפץ בלשון הקדש או קרבן, שאומר קונם** (או ״קרבן״)החפץ הזה או המאכל הזה עלי. אבל האומר אני נודר לאכול או שלא לאכול, אינו נחשב נדר מן הדין. ומכל מקום האומר כן צריך התרה אצל חכם, כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים.

ז **הנודר לעלות לארץ ישראל** (לבקר), נחשב כנדרי הרשות, ויש לו התרה. שאין המצוה לעלות לארץ ישראל(על מנת לחזור לחוץ לארץ), אלא להתיישב בה, שנאמר וירשתם אותה וישבתם בה. אבל הנודר ״לדור״ בארץ ישראל, אין להתיר לו את נדרו אלא אם כן הוא אנוס שאינו יכול לקיים את נדרו, וכדין נדרי מצוה שאין להתירם אלא מדוחק.

ח במה דברים אמורים כשנדר לדור בארץ ישראל בלשון נדר, כגון קונם פירות אלו עלי אם לא אעלה ואדור בארץ ישראל, אבל אם אמר אני נודר לדור בארץ ישראל, אין זה לשון נדר. ויכול להתיר נדרו כרגיל.

ט האומר פירות אלו אסורים עלי כמו בשר חזיר, או כבשר נבלות וטרפות, מן הדין הוא מותר בפירות ההם, כי מן התורה אין הנדר נתפס אלא אם התפיסו בדבר הנדור, ולא בהתפיסו בדבר האסור מצד עצמו. ולכן אם הוא תלמיד חכם אינו צריך התרה כלל. אבל אם הוא סתם אדם שאמר כן מצריכים אותו התרה, ומחמירים עליו לפתוח לו פתח להתיר לו את נדרו, כדי שלא ינהג קלות ראש בנדרים.

י **הנשבע ״בכתב״, ולא ביטא בשפתיו, כגון שכתב: ״שבועה שאעשה כך, או שלא אעשה כך״, אין זו שבועה כלל, שכך נאמר נפש כי תשבע לבטא בשפתים.** (וע׳ שבועות כו:). וכן דעת מרן ורוב הפוסקים. וכל שכן אם אדם אחר כתב כן בלשון שבועה, והוא רק חתם, שאין כאן שבועה כלל. ואינו צריך התרה כלל. [יביע אומר חלק י בהערות לרב פעלים סימן לד (שאלה ב) בדין שבועה בכתב, הליכות עולם חלק ח עמוד נו והלאה].

יא אין מתירים הנדר עד שיחול. כיצד, הרי שנשבע או נדר שלא יאכל בשר שלשים יום מיום ראש חודש אייר והלאה, וניחם, אינו נשאל לחכם להתיר לו, עד שיכנס ראש חודש אייר. והוא הדין למי שמנדה את עצמו על תנאי, שאין מתירים לו הנידוי עד שיחול נידויו. אבל הבעל מיפר נדרי אשתו מיד

ואין צריך שיחול הנדר. והמנדה עצמו בעולם הבא אם יעשה כך וכך, אין לו התרה, עד לאחר מותו, שאז יתפללו עליו אנשים הראויים, שתקובל תפלתם בענין זה.

יב ומיהו נדר ממש התלוי בימים ובזמן, העיקר להלכה כדעת מרן שאי אפשר להתירו קודם שהנדר חל, שאף בנדר התלוי בזמן צריך להמתין מלהתירו עד שיחול הנדר.

יג הנוהג להחמיר על עצמו להתענות בערב ראש חודש או בימי השובבי״ם, או ערב ראש השנה, וקודם שנהג כן לא אמר בפירוש שמנהגו להתענות הוא ״בלי נדר״, ורוצה לבטל את מנהגו הטוב לגמרי, מפני חולשת גופו, צריך לעשות התרה, ויפתח בחרטה על שלא אמר בפירוש שהוא נוהג כן ״בלי נדר״, ויתירו לו. ויכול לעשות התרה אף קודם ערב ראש השנה, אע״פ שאין מתירין את הנדר עד שיחול. שהרי אין זה נדר מן התורה, וזמן ממילא קאתי. והוא הדין למנהג תענית ביום פטירת אב ואם, וכל כיוצא בזה. [יבי״א חלק א׳ חיו״ד סי׳ טז]. אבל אם אינו רוצה לבטל מנהגו לגמרי, אלא שאירע לו מקרה של חולי, שלא יוכל להתענות, וחושב לחזור אחר כך למנהגו הטוב, אינו צריך לעשות התרה, כיון שאינו מבטל מנהגו לגמרי. וכן כל כיוצא בזה. ויש שמקילים בכל ענין, מפני שסומכים על ההתרה שעושים בערב ראש השנה ובערב יום הכפורים. ויש להם על מה שיסמוכו.

יד בתענית צבור שהוא מעמוד השחר עד צאת הכוכבים, וכן יחיד שקיבל עליו תענית מעמוד השחר עד צאת הכוכבים, שמותר לו לאכול ולשתות בלילה שלפני התענית כל זמן שהוא ער, עד שעת עלות השחר, מכל מקום אם ישן שינת קבע, והתעורר, אסור לו לאכול ולשתות אף על פי שהוא עדיין לילה, אלא אם כן עשה תנאי לפני השינה, שאם יקום קודם עלות השחר יהיה רשאי לאכול ולשתות כרצונו, שאז כיון שהתנה הרי לא הסיח דעתו מאכילה ושתיה, ורשאי לאכול או לשתות קודם עלות השחר. ולדעת הזוהר הקדוש ורבותינו המקובלים, אסור לאדם לאכול בקומו משנתו, אפילו אם בא לאכול קודם עלות השחר, ורק לשתות מים, או קפה, או תה, מותר לו. ולפי זה המתענה בערב ראש השנה אסור לו לאכול קודם עלות השחר, ואין מועיל לזה שום תנאי. ונכון להחמיר בכל השנה שלא לאכול בקומו משנתו קודם עלות השחר. ואם נוהג להתענות בערב ראש השנה, והתענית קשה לו ביותר אם לא יאכל קודם עלות השחר, ולכן רוצה לבטל מנהגו לגמרי, או לנהוג קולא בדבר, מוטב שיעשה התרה על מנהגו להתענות בערב ראש השנה, שהרי אין תענית זו אלא משנת חכמים ומנהג בעלמא. [ילקוט יוסף מועדים (עמוד כ׳). ילקו״י תפלה כרך א׳ (מהדורת תשס״ד עמ׳ קכח). הליכות עולם ח״ב עמוד רכג].

טו יחיד שרוצה לקבל תענית עליו, צריך שיקבל התענית מבעוד יום, ולכתחלה יקבלנה בסוף תפלת מנחה, ואם שכח אז לקבל התענית, יכול לקבלו אפילו אחר שקיעת החמה בתוך שיעור שלשת רבעי מיל, דהיינו בתוך שלש עשרה דקות וחצי, שאז יש ספק ספיקא שנחשב עדיין ליום.

טז הנשבע לבטל מצוה דרבנן, כגון שלא לשמוע מגילה בפורים, או שלא להדליק נרות חנוכה, השבועה חלה, וצריך לשאול לחכם ולעשות התרה כדי לקיים המצוה. אבל הנשבע לבטל מצות עשה מן התורה, כגון שלא לאכול מצה בליל פסח, ושלא לאכול בסוכה בליל החג, אין שבועה חלה עליו, שכבר מושבע ועומד מהר סיני לקיים המצוות. והנשבע שלא יעשה איזה ענין, ונתכוון בלבו רק על אותו יום, אם תלמיד חכם הוא, נאמן, ואין צריך לשאול על שבועתו להתירו בשאר ימים. ואם הוא סתם אדם צריך התרה לשאר ימים.

יז אין נדר חל על נדר, כיצד, הרי שאמר קונם עלי ככר זה, קונם עלי ככר זה, ואכלו, אינו חייב אלא אחת. וכל שכן שאין שבועה חלה על שבועה, כיצד, הרי שאמר שבועה שלא אוכל ככר זה, שבועה שלא אוכל ככר זה, אין שבועה שניה חלה עליו, שכבר מושבע ועומד הוא. ומכל מקום אם עשה התרה על שבועתו ראשונה, חלה השבועה השניה, וצריך התרה פעם נוספת. אבל האומר הריני נזיר שלשים יום, הריני נזיר שלשים יום, חלה עליו גם הנזירות השניה, וחייב לנהוג שתי נזירות. [ש״ע סימן רלט סעיף יב, יג, טו. וראה בשו״ת יביע אומר ח״י חיו״ד סי׳ טו. ושם העיר על הרב בן איש חי שנה ב׳ פר׳ ראה סעיף כג, שהם היפך פסק מרן הש״ע ביו״ד (סי׳ רלט סעיף טו), וכתב ליישב דברי הרב בן איש חי, ואעפ״כ העלה שהעיקר כמ״ש מרן הש״ע שאין נדר חל על נדר].

יח מצד הדין די שיאמרו לנודר או לנשבע, פעם אחת, ״מותר לך״, אבל המנהג לומר שלש פעמים ״מותר לך״, לחזק הענין. ונוהגים לומר, מותר לך, מחול לך, שרוי לך. (ג׳ פעמים). [ראה בילקוט יוסף על הלכות ערלה פרק יא הערה יב, במהדורת תשס״ה עמוד שפד].

יט התרת נדרים צריכה להיות על ידי שלשה אנשים שהם בני תורה, שמבינים מה שלומדים עמהם, ויכולים לצרף עמהם מי שמלאו לו י״ג שנים ויום אחד, ואפילו לא נבדק אם יש לו שתי שערות, שחזקה שכל שהגיע לכלל שנים, הגיע לכלל סימני בגרות. ויכולים להתיר הנדר אפילו בשבת, אם הוא לצורך השבת, כגון שנדר שלא לאכול או להתבטל משאר עונג שבת. ויכולים להתיר הנדר אף מעומד, ואפילו בלילה, ואפילו בקרובים. (ש״ע סי׳ רכח ס״ג). ואין לאדם להתיר נדר לכתחלה, ואפילו להצטרף לשלשה אנשים, במקום רבו או במקום שיש מי שגדול ממנו בחכמה, אלא אם כן נתנו לו רשות. [שם סעיף ב ובש״ך שם].

כ הנודר נדר או הנשבע שבועה צריך לבוא בעצמו לפני האנשים המתירים לו, ואין להתיר לו כשאינו בא בעצמו לפניהם, אלא עושה שליח במקומו. אבל רשאים להתיר על ידי מתורגמן, במעמד הנודר. ומכל מקום על מנהג טוב שנהג ולא אמר ״בלי נדר״, שאינו יכול לבטל מנהגו אלא על ידי התרה, מותר לעשות שליח, ויתירו לו אפילו שלא בפניו, שכיון שאין צורך בהתרה זו אלא מדרבנן, ספיקא דרבנן לקולא.

כא קודם שיתירו לו את נדרו, צריך שיפרט את הנדר והסיבה שבשבילה נדר, ואם לא פירט הנדר, והתירו לו, אין התרתם התרה. ומכל מקום אם פירט הנדר לאיש אחד מן המתירים, די בזה. וכל זה הצריכו חכמים כדי שלא להכשל להתיר נדר של איסור, אפילו אינו אלא איסור מדרבנן, כגון שנדר או נשבע שלא לשחק בקוביא, ואף בדיעבד אם התירו לו נדר של איסור אין התרתם התרה. [מרן בש"ע סי' רכח סעיף יד, וטו, ויסודו על פי הירושלמי הובא בתוס' גיטין לה: ד"ה קסבר].

כב חרם ונידוי שהטילו הקהל, על העובר על תקנתם, אפילו אמרו על דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הקהל הקדוש, יש להם התרה, ואין צורך לפתח וחרטה. ומתירים החרם והנידוי בעצמם. ואפילו לא בטלה הסיבה שבגללה החרימו, אם רצו אחר כך להתיר החרם והנידוי, מתירים. ואפילו בתוך הזמן שקבעו להמשך תקנתם, ואפילו אם עדיין לא חל החרם יכולים להתיר. והסכמה שנעשית על ידי גאוני הדורות הקודמים, ורואים עתה שלא פשטה התקנה ההיא, יכולים בית דין להתיר אותה, ואפילו בית הדין שגזר עליה היו גדולים בחכמה ובמנין, מבית הדין שבזמן הזה.

כג ת"ח דרשן שנשאו לבו למלוך במקומו של הרב המרא דאתרא, ודרש בבית הכנסת בשבת הגדול במקומו של הרב מרא דאתרא, ועוד העיז פניו לקבל מינוי במקום המרא דאתרא "אב בית דין" מאת ועד הקהלה, שהם אנשים מחללי שבת בפרהסיא, ומכשילי הרבים באיסור נבלות וטרפות בבית החולים הישראלי שתחת חסותם, ואשר הדיחו את המרא דאתרא ממשרתו בגלל עומדו בפרץ להסיר המכשול מקרב עמו, והלה בקבלו את המינוי נשאו לבו לסדר גטין וקידושין מבלי שיוסמך לכך, והוא צורתא דשמעתתא לא גמר, ומרעה אל רעה יצא. וגדול עונו מנשוא. ומן הדין היה חייב נידוי על פי ההלכה, ויכון עליו מה שאמרו חז"ל: המורה הלכה במקום רבו חייב מיתה, ודינו מסור לשמים. [יביע אומר חלק ט חלק יורה דעה סימן כז עמוד שכב].

כד מותר לנסוע או לדור בספרד, ואף שלפי מה שנשמע יש חרם קדמונים, שאחר גירוש היהודים מספרד, אסור ליהודי להתגורר שם, מכל מקום אין יסוד ברור לשמועה זו, ויש ספק ספיקא להקל, שמא לא גזרו חרם כלל, ואם תמצא לומר שגזרו, שמא לא החרימו אלא על עצמם שלא לשוב לספרד, ולא על כל יהודי העולם. ועל כל פנים מותר לבקר שם לסחורה וכיו"ב, שיש עוד ספק נוסף, דשמא לא גזרו אלא על הבא להשתקע שם, ומדברי כמה אחרונים נראה שלא היה שם חרם כלל. וכן עיקר להקל. [יביע אומר ח"ז חיו"ד סימן יד].

כה אף שאין איסור שבועה לומר "בחיי נפשי" או "בכותל המערבי" וכדומה, מכל מקום ראוי להזהר שלא לומר כן. שהנפש היא חלק אלוה ממעל והרי הוא כנשבע בשם ה'. וכן יש להזהר שלא ישבע "בחיי אבי" או "בחיי אמי", או במנוחתם, שהוא בכלל כבד את אביך ואת אמך. וכן יש להזהר שלא ישבע בנשמת הוריו אפילו בשבועת אמת. וכן לא ישבע בחיי בניו. ובלאו הכי יש להזהר מלהשבע אפילו על דבר אמת, ואפילו אם נשבע על דבר ומקיימו. [ילקו"י על הלכות בית כנסת ח"ב עמוד שלה].

כו תקיעת כף דינה כשבועה ויש לה התרה. ולכן החתן שמשביעים אותו בתקיעת כף לקיים כל תנאי הכתובה, אם ירצו בית דין ויראו לנכון להתיר לו תנאי מתנאי הכתובה, יעשו לו התרה לשבועתו תחלה ואחר כך יתירו לו.

כז מי שנשבע שלא ידבר עם חבירו, יכול לכתוב כל מה שרוצה לדבר עם חבירו, והלה יקרא מן הכתב, כי אין הכתיבה בלשון "דיבור", ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.

כח הבעל יכול להפר נדרי אשתו בדברים שיש בהם משום עינוי נפש, כגון שנדרה או נשבעה שלא לאכול אפילו רק ממין אחד של פירות, בין שהוא מאכל טוב, בין שהוא מאכל רע לבריאות. וכן אם נדרה או נשבעה שלא תתרחץ ולא תתקשט, או שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה. ואין הבעל יכול להפר בכל אלו אלא רק ביום שמעו. ולא כל משך מעת לעת, אלא אם שמע סמוך לחשכה, ושתק ולא היפר לה, ואחר כך חשכה, שוב אינו מיפר לה. אלא אם רוצה לבטל את נדרה ושבועתה עליה לגשת אצל רב שיעשה פתח וחרטה לנדרה או לשבועתה ויתיר לה.

כט יהודי שחלה ואושפז בבית החולים, והמאכלים שם בהשגחת הרבנות הראשית, ואינם בהשגחת בית דין צדק של הקהלה החרדית, שהכשרות שם בהידור רב, והוא מעודו נהג לאכול רק מהשגחת בד"צ, מותר לו בבית החולים לאכול מהמאכלים שמגישים לו, בלי התרת נדרים. [יביע אומר חלק י חיו"ד סימן כ' עמוד רלא].

ל אשה הרוצה להקל ולהשתמש באיזה סוג מסויים של הכשר שיצא שמו לטובה, ובעלה רוצה שתחמיר ותרכוש רק מוצרים של הכשר מסויים, אינו יכול לכופה על כך, ואם ירצה יחמיר על עצמו בלבד. ואם אין הבעל יכול להמשיך בחומרותיו כאשר אשתו אינה רוצה לקבלם, ואינו יכול להשפיע עליה בדרכי נועם ושלום, יעשה התרה על שלא אמר בלי נדר, וינהג גם הוא כפי עיקר הדין, שגדול השלום.

לא מותר להצהיר ב"הן צדק" כפי שנהוג בבתי משפט, ואין בזה שום חומר איסור שבועה, ואין צריך לכוין להדיא שלא יהיה לשם שבועה, שהרי לפי הנהוג השופט של הערכאות דורש ממנו תחלה להשבע, ואחרי שעונה שאיננו יכול להישבע להיותו דתי אומר שיצהיר בהן צדק, ואין לך מפרש להדיא שלא לשם שבועה גדול מזה. ואף אם נאמר שהערכאות מקבלים זאת כשבועה, לא חיישינן להו, ולא דמי לכינויין אליבא דרבי יוחנן דלשון נכרים הן, דשאני הכא שאינו מכוין לשבועה, ומבואר שם בתוספות דבעינן שיבין שהוא לשון נדר. [יביע אומר חלק א' חלק יורה דעה סימן יז]

לב בת ישראל שהצריכוה להשבע ב״הן צדק״ שהיא דתיה כדי להיפטר מגיוס לצבא או לשירות לאומי, אף שאינה מקפדת כל כך בשמירת המצוות מותר לה להשבע ב״הן צדק״ כדי להפטר מגיוס לצבא, ואין להתחסד בזה.

לג אם נדר נדר שאם יתרפא החולה מחוליו יביאו לו כבש וישחטוהו בשביל לתת בשרו לעניים, והחולה נפטר, פטור מלקיים את הנדר.

לד מי שהדיר את חבירו מלקרוא בספריו, מאחר והספרים מתקלקלים בעת העיון בהם, אסור לו לקרוא בספר אף בהרהור.

לה קטן אין נדריו נדרים כלל, ואפילו למד ויודע ענין נדרים. וגוערין בקטנים שלא לנדור ושלא ילמדו לשונם בנדרים ושבועות. ואם הוא דבר קטן וקל שאין בו עינוי נפש, אומרים להם שיעמדו בנדרם ובשבועתם, כדי שלא ירגילו עצמם בזה. [ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רפד]

לו ומכל מקום מופלא הסמוך לאיש, דהיינו קטן בן שתים עשרה שנה ויום אחד, וקטנה בת אחת עשרה שנה ויום אחד, שנדרו או נשבעו, יש לבדוק אותם, אם יודעים לשם מי נדרו או נשבעו, הרי נדריהם נדר ושבועתם שבועה, אף על פי שלא הביאו ב׳ שערות. ויכולים להשאל על נדרם ושבועתם, ומתירים להם נדרם ושבועתם, כמו שמתירים לאיש גדול. ואמנם אם למד פרשת נדרים ושבועות חשוב כיודע ואינו צריך בדיקה. ואמנם קודם שהבן יגיע לשתים עשרה שנה ויום אחד, או טרם שהבת הגיעה לאחת עשרה שנה ויום אחד, אם נדרו או נשבעו אין בדבריהם כלום, אפילו אם הם חריפים בשכלם. [ואמנם כדי שלא ירגילו הקטנים את עצמם לנדור, ראוי לחנכם כנז׳ בסעיף א׳]. [ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רפה. יביע אומר חלק י׳ בהערות לרב פעלים, ח״א חיו״ד סימן לח, דף שכז טור א׳ אות כח].

לז קטן וקטנה [בגיל שתים עשרה לזכר, ואחת עשרה לנקבה] שנדרו ונבדקו שיודעים למי נדרו, שנדרם נדר, יש אומרים שאף יכולים להתיר להם את הנדר, ואין צריך להמתין להתיר להם הנדר עד שיגדלו. ויש חולקים ואומרים שאי אפשר להתיר להם את הנדר עד שיגדלו, כיון שאין חרטתם חרטה, ורק לענין נדר ריבתה התורה שנדרם נדר. אבל לא להתרה. [ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רפז]

לח משהגיע הבן לשלש עשרה שנה ויום אחד, והבת לשתים עשרה שנה ויום אחד, ונדרו או נשבעו, אף על פי שאינם יודעים למי נדרו ונשבעו, נדריהם נדר ושבועתם שבועה, אף על פי שלא הביאו שתי שערות.[ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רפז]

לט נער בן י״ב שנה ויום אחד שנדר להכניס ספר תורה לבית הכנסת, ומבין את משמעות נדרו, אף על פי שהוא מחוייב לקיים את נדרו, מכל מקום טוב שימתין מלקיים את הנדר עד שישלים את שנתו, וימלאו לו י״ג שנים ויום אחד, שאז יקיים גם את מצות כתיבת ספר תורה. וכל מי שזוכה לכתוב ספר תורה, בעצמו או בשליחותו, נכון שלא לכתוב על הספר תורה בלשון הקדש, אלא בלשון הפקדה. דהיינו, שספר תורה זה שייך עדיין לתורם, אך הוא מופקד למשמרת בבית כנסת פלוני. [ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רפח]

מ מי שחלם בחלומו שהיה נשבע לשקר, כגון על דבר שיש לו נשבע שאין לו, אין צריך כפרה, אחר שהדבר היה בחלום, ודברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. ולא מצינו בגמרא שחששו לדברי חלומות אלא לגבי נידוהו בחלום, שבזה צריך התרה, והבו דלא להוסיף עלה. [יביע אומר חלק י׳ דף שמו סוף טור ב׳. ולגבי מי שנדר בחלום דעת הר״ן שא״צ לחוש לזה, וכתב שראה להרשב״א שהצריך התרה].

מא מי שחלם שעשה איסור, אין צריך תיקון, דדברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. [יביע אומר חלק י׳ דף שמו].